

สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

๑.๑ บทวิเคราะห์สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภายใต้กระแสโลกที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประกอบกับการขยายตัวของประชากรและชุมชนเมือง ทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต โดยเฉพาะในพื้นที่หรือประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสูงที่มักจะถูกดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์จนเกินศักยภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ทรัพยากรธรรมชาติขาดความอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง สวนทางกับการเจริญเติบโตของภาคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ผสมกับผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก ในปัจจุบันเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นระยะๆ โดยเฉพาะในรอบ ๑๐ ปีที่เกิดปัญหายุ่งยากทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในหลายพื้นที่ของโลกทั้งระดับอนุภูมิภาคที่สูงขึ้นทุกปี ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ เหตุการณ์แผ่นดินไหว อุทกภัย พายุต่างๆ ซึ่งสาเหตุที่กล่าวถึงทั้งหมด ล้วนมีผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม รวมไปถึงต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในที่สุด

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งนอกจากจะเกิดจากการใช้ประโยชน์ของประชากรในประเทศ และการขยายตัวของชุมชนที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีสาเหตุหลักมาจากการปรับตัวไปสู่การเป็นประเทศที่ผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ที่นำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวนมากมาขายมหาศาล โดยขาดการฟื้นฟูบำรุงรักษา ซึ่งจากรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ ที่ได้ติดตาม ตรวจสอบ และรายงานสถานภาพและปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ดังนี้

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๑) **ทรัพยากรดิน** พบปัญหาดินมีคุณภาพเสื่อมโทรม ซึ่งมีสาเหตุหลักสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน การเสื่อมโทรมโดยสมบัติทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ และปัญหาพิบัติภัยธรรมชาติ โดยจากข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมพบที่ดินที่มีปัญหาด้านเกษตรกรรม ๘๖ ล้านไร่ และปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ๑๐๘.๘๗ ล้านไร่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาการใช้ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะที่ดิน โดยพื้นที่เกษตรกรรมลดลงเหลือ ๑๗๑.๕๘ ล้านไร่ และพื้นที่ป่าลดลงเหลือ ๑๐๗.๖ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ในขณะที่พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ๔.๗๐ ล้านไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๕.๑๑ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินและการถือครองที่ดินตามมา

๒) **ทรัพยากรป่าไม้** ปัจจุบันยังคงมีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการใช้ที่ดินเพิ่มมากขึ้นด้วย จึงเกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าติดตามมา ซึ่งจากสถิติของกรมป่าไม้ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๑๙,๖๐๕ ไร่และมีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียง ๑๐๗.๖ ล้านไร่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ป่าอนุรักษ์ระหว่างประชาชนกับภาครัฐ โดยมีสาเหตุมาจากการที่ราษฎรจำนวนมากเข้าไปทำมาหากินและอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐจนเกิดเป็นข้อพิพาทขึ้น

๓) **ทรัพยากรน้ำ** ประเทศไทยในช่วงปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ มีหลายพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยอันเนื่องมาจากพายุไต้ฝุ่นและอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ส่วนการเกิดปัญหายูส/ความแห้งแล้ง ยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

โดยมีสาเหตุหลักจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และสาเหตุจากการกระทำของมนุษย์ โดยปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีหมู่บ้านประสบภัยแล้ง ๑๖,๑๗๐ หมู่บ้าน และปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีหมู่บ้านประสบภัยแล้งสูงสุด ๒๕,๗๙๘ หมู่บ้าน ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการบริหารจัดการน้ำที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยปริมาณความต้องการน้ำรวมภายในประเทศมีมากกว่าปริมาณน้ำต้นทุน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีปริมาณความต้องการน้ำรวม ๗๓,๗๘๘ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ในขณะที่ปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่สามารถตอบสนองความต้องการใช้น้ำได้เพียงร้อยละ ๗๑ ของความต้องการน้ำรวม ส่งผลกระทบต่อเรื่องไปถึงภาคเกษตรกรรม และปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำ

๔) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จากการขยายตัวของการพัฒนา การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว และสภาพทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยพบว่าการกัดเซาะที่เกิดขึ้นตั้งแต่ชายฝั่งตะวันออกจนถึงชายฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย นับเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการป้องกันแก้ไขอย่างเร่งด่วน

๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ ปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังคงมีการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าและการเผาป่า การเน่าเสียของแม่น้ำลำคลอง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น การปรับเปลี่ยนป่าชายเลนเป็นนาุ้ง การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างไม่เหมาะสม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ส่งผลให้เกิดความสูญเสียความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตและสร้างความเสียหายให้แก่ระบบนิเวศ

สถานการณ์มลพิษและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๑) คุณภาพน้ำ สถานการณ์คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำจืดในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๒ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นและมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สัดส่วนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเพิ่มจาก ร้อยละ ๑๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๓๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และคุณภาพน้ำบาดาลส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลที่ใช้บริโภคได้อยู่ จะมีบางพื้นที่ที่มีปัญหาการปนเปื้อนของน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์

๒) คุณภาพอากาศและเสียง โดยคุณภาพอากาศโดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้นในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหามลพิษส่วนใหญ่มีสาเหตุหลักเกิดจากยานพาหนะที่ระบายมลพิษเกินมาตรฐานจากการจราจรที่หนาแน่น อุตสาหกรรมสิ่งก่อสร้าง และการเผาในที่โล่ง โดยเฉพาะปัญหาหมอกควันจากการเผาในที่โล่งในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบนยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงหน้าแล้งของทุกปี ส่วนระดับเสียงยังคงมีปัญหาบริเวณริมเส้นทางจราจรที่พบเกินมาตรฐาน และพื้นที่ชุมชนรอบท่าอากาศยาน หรือใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานบันเทิงในชุมชน

๓) ขยะมูลฝอย ปริมาณขยะมูลฝอยโดยรวมของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ ๑ ต่อปี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ๑๕.๑๑ และได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการประมาณ ๕.๙๗ ล้านตัน หรือร้อยละ ๔๐ ของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ และได้มีการคัดแยกและนำขยะกลับมาใช้ใหม่ร้อยละ ๘๒

๔) ของเสียอันตราย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ปริมาณของเสียอันตรายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมประมาณ ๒.๓๗ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๗๗ ของ

ปริมาณของเสียอันตรายทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีก ๐.๗๐ ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ ๒๓ เป็นของเสียอันตรายจากชุมชน ส่วนปัญหาที่พบ

เป็นการลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากชุมชนปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป

๕) สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน การเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตเมืองส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง และทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้ที่ดิน ปัญหาภูมิทัศน์ของเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น มลพิษจากขยะ น้ำเสีย อากาศเสีย เสียงดัง ฝุ่นละออง เป็นต้น

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ

๑) การปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากข้อมูลทางสถิติปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวม ๒๒๙.๐๘ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า โดยภาคพลังงานมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด ใน ปริมาณ ๑๕๙.๓๙ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖ ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด ของประเทศ รองลงมาเป็นภาคการเกษตร ๕๑.๘๘ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ภาคกระบวนการ อุตสาหกรรม ๑๖.๓๙ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และภาคของเสีย ๙.๓๒ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ เทียบเท่า และภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่และป่าไม้มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยกว่าปริมาณดูด กลับทำให้มีค่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมเท่ากับ -๗.๙๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า และตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๗ ยังคงมีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นทุกปี ในอัตราร้อยละ ๓.๘ ต่อปี โดยภาคพลังงานมี การปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด ในขณะที่ภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่และป่าไม้มีปริมาณการดูดกลับก๊าซ เรือนกระจกเพิ่มขึ้นอยู่ ร้อยละ ๖๖.๘ ต่อปี แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันได้มีการแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น โดยการดำเนินการในเรื่องต่างๆ เช่น การกำหนดเครื่องมือ ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งเครื่องมือทางด้านกฎหมาย เครื่องด้านเศรษฐศาสตร์ เครื่องมือด้านสังคม และเครื่องมือด้านการสร้างจิตสำนึก โดยมีแนวทางในการเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอนและลดการปล่อยก๊าซเรือน กระจกจากแหล่งกำเนิด รวมถึงการสนับสนุนเพื่อสร้างองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินการ และกลไก การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการจัดทำยุทธศาสตร์หรือนโยบาย ระดับชาติในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการแก้ไขและ รongรับปัญหา ตลอดจนพัฒนาศักยภาพทุกภาคส่วนให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมี ประสิทธิภาพในระยะยาว

๒) ภัยธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่ลักษณะของภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่ อุทกภัย ความแห้ง แล้ง การกัดเซาะชายฝั่งทะเล และธรณีพิบัติภัยที่เกิดจากกระบวนการทางธรณีวิทยา เช่น แผ่นดินไหว ดินถล่ม หลุมยุบ ซึ่งภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ที่ปัจจุบันมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย การกัดเซาะชายฝั่งทะเล ธรณีพิบัติภัย แผ่นดินไหว ดินถล่ม สึนามิ ซึ่งแนวโน้มการเกิดถี่ขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น และการ เปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน ยังเป็นผลที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติที่ก่อให้เกิดผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติและ มีต่อการดำรงชีวิตด้วยเช่นกัน

๓) ความเสี่ยงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อประเทศไทย พบว่าการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เช่น การใช้พลังงานในกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรมภาค

ขนส่ง ภาคเกษตรกรรม ฯลฯ เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อให้อนุภูมิของ
โลกเพิ่มสูงขึ้น ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นสูง ผลกระทบต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ผลกระทบต่อ
การเกษตร สุขภาพ การเกิดสภาพอากาศรุนแรง และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน
รวมถึงภาคเศรษฐกิจและสังคมด้วย

๔) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีแนวทางในการปรับตัว
ทั้งการปรับตัวแบบเฉพาะหน้า เช่น ในภาคเกษตรการกระจายความเสี่ยงด้วยการปลูกพืชหลากหลายชนิดการปรับเปลี่ยน
เวลาการเพาะปลูก หรือชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลมีการปรับตัวโดยการย้ายบ้านออกจากพื้นที่ดินที่
ถูกกัดเซาะ การสร้างแนวป้องกันเพื่อลดการกัดเซาะชายฝั่ง การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและการปรับตัวแบบมีการ
วางแผน เช่น การพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนา
ศักยภาพในการปรับตัว การพัฒนามาตรการช่วยเหลือ เช่น ระบบเตือนภัย เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรมและขาดแคลน สืบเนื่องไปจนถึงผลกระทบจากปัญหาภาวะโลกร้อนและความผันผวนจาก
ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงขึ้นในแต่ละปี ทำให้ทั่วโลกเกิดการ
ตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระแสสังคมหันมาสนใจและใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศ
ไทยมีกฎหมาย นโยบายและแผนด้านการจัดการคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ยุทธศาสตร์
และแนวทางการพัฒนาในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
๒๕๕๐ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ โดยยึดหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อม (Creative and Green Economy) นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันจากแรง
กดดันจากสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ด้วยการเป็นภาคสมาชิกภายใต้ข้อตกลง อนุสัญญา
พันธกรณีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ระหว่างประเทศ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการ
ปรับตัวไปสู่การเป็นสังคมสีเขียว (Green Society) เพื่อรองรับและบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
มาเป็นกรอบแนวทางการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
ประเทศ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติต่อไป

๑.๒ การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการแปลงแผนและ
นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหน้าที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และถ่ายทอดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นการจัดทำ
แผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา วิเคราะห์
ประเด็นและสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในแต่ละช่วงระยะเวลาควบคู่ไปกับแผนและนโยบาย

ระดับประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดทิศทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และการดำเนินงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

จุดแข็ง

๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะ ความเชี่ยวชาญทั้งในด้านวิชาการ และด้านการวางแผนนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสาขาเฉพาะด้าน

๒) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานภายในสังกัดที่มีความเชี่ยวชาญในการรับผิดชอบภารกิจเฉพาะด้าน ประกอบด้วยภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ภารกิจด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และภารกิจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นกลไกที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานและบริหารจัดการตามภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน เช่น เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า เครือข่ายคณะกรรมการลุ่มน้ำทั่วประเทศ เป็นต้น รวมทั้งมีหน่วยงานปฏิบัติการกิจในระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ทำให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้อย่างสะดวกและคล่องตัว สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ทันทีที่เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานที่รับผิดชอบ

จุดอ่อน

๑) ในการดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน สืบเนื่องมาจากภารกิจหลายส่วนของกระทรวงถูกกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารมิใช่ภารกิจที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจึงทำให้แนวนโยบาย/แนวทางในการปฏิบัติเปลี่ยนตามไปด้วย ส่งผลให้การปฏิบัติงานต้องหยุดชะงักหรือปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานทำให้เกิดความล่าช้า

๒) วัฒนธรรมองค์กรเกี่ยวกับการบริหารงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน แต่ละหน่วยงานมีการกำหนดเครื่องมือและกลไกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแบบแยกส่วน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน หรือช่องว่างในการปฏิบัติงาน เช่น ภารกิจหน้าที่ของกรมป่าไม้กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภารกิจของกรมควบคุมมลพิษกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการดำเนินงาน ทำให้บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้เต็มประสิทธิภาพ

๓) ในการปฏิบัติงานระดับหน่วยงานยังขาดกระบวนการ แนวทางวิธีการปฏิบัติที่ทันสมัย และรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การรับ-ส่งงาน หรือการประชุมผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนกระบวนการทำงาน และช่วยประหยัดทรัพยากร ซึ่งในปัจจุบันการทำงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในรูปแบบหรือวิธีการเดิม ทำให้เกิดความล่าช้า และสิ้นเปลืองทรัพยากรในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน

๔) ขาดความพร้อมและความทั่วถึงเพียงพอของเทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจุบันหลายภารกิจยังขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย การขาดฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้เต็มประสิทธิภาพ เกิดเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๕) บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน เนื่องจากภาวะกดดันด้านต่างๆ เช่น การเมืองภายในองค์กร ระบบธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

โอกาส

๑) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยและรุนแรงขึ้น ส่งผลทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เป็นโอกาสที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งหน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงมีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

๒) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ นโยบายรัฐบาล รวมทั้งมีการกำหนดกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติให้กับประชาชนในทุกระดับเป็นการสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้รัฐบาลยังกำหนดนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายในการบริหารประเทศ ซึ่งช่วยกำหนดแนวทางและทิศทางการทำงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) ความก้าวหน้า และการพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่างๆ โดยเฉพาะความทันสมัยของเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดตาม และเฝ้าระวังสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้าถึงข้อมูลสะดวกและรวดเร็ว ทำให้การเกิดประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น

๔) การใช้ภาคีกฎหมาย พันธกรณี อนุสัญญา โดยการประสานความร่วมมือกับประเทศ กลุ่มประเทศสมาชิก ทำให้เกิดการผลักดันการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวงทางด้านการเงิน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและองค์กร และความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนา

๕) กระแสการดำเนินรอยตามแนวพระราชดำริโดยใช้หลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกระแสสังคมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดการตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม นำไปสู่

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมของภาคเอกชนและภาคธุรกิจเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานของกระทรวงให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ภัยคุกคาม

๑) ภาวะคุกคามทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและลดปริมาณลงเรื่อยๆ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการดูแล ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดยิ่งขึ้น

๒) สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยขึ้น ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความเสียหาย จำเป็นต้องศึกษา และหาแนวทางในการปกป้อง พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๓) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้การดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรเกิดความเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ ส่งผลให้กระทรวงต้องมีการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

(๒) การวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อกำหนดทางเลือก

จุดแข็ง กับ โอกาส (SO) มีทางเลือกดังต่อไปนี้ นำจุดแข็งไปเพิ่มโอกาส/เอาโอกาสมาใช้

จุดแข็ง	โอกาส	ทางเลือก
๑. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ	๑. มียุทธศาสตร์ นโยบายระดับประเทศ	๑. อนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรักษาสมดุลและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. หน่วยงานมีศักยภาพความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจ	๒. ความก้าวหน้า การพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์และระบบสารสนเทศ	๒. สร้างเครือข่ายในการติดตาม และเฝ้าระวังภัยพิบัติโดยความร่วมมือจากภาคประชาชนและเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้อง
๓. มีเครือข่ายในการทำงาน	๓. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ กระตุ้นการทำงานให้กับหน่วยงาน	๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและพัฒนาองค์ความรู้ศักยภาพคนในทุกภาคส่วนพร้อมปรับปรุงพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งระบบความร่วมมือกับต่างประเทศให้เหมาะสมและทันสมัย
	๔. มีกฎหมาย กฎระเบียบ พินัยกรรม อนุสัญญา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	๔. กำกับดูแล ติดตามและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีผลบังคับทั่วถึงเท่าเทียมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์
	๕. กระแสสังคมในการอนุรักษ์รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๕. สร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ภาคี และเครือข่ายภายนอก เพื่อระดมความร่วมมือในการคุ้มครองและฟื้นฟูความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม
		๖. พัฒนาจิตสำนึก ความรู้ และความเข้าใจให้แก่ภาคประชาชนในการอนุรักษ์ พื้นฟู และร่วมกันจัดการ

จุดแข็ง	โอกาส	ทางเลือก
		ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๗. พัฒนาศักยภาพและจุดยืนในเวทีระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือในการคุ้มครองและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๘. ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไขและการป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๙. พัฒนารูปแบบและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา และยกระดับคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๑. พัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสนับสนุน การดำเนินภารกิจให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร

จุดแข็ง กับภัยคุกคาม (ST) มีทางเลือกดังต่อไปนี้ นำจุดแข็งไปลดอุปสรรค/กำจัดภัยคุกคาม

จุดแข็ง	ภัยคุกคาม	ทางเลือก
๑. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ๒. หน่วยงานมีศักยภาพความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจ ๓. มีเครือข่ายในการทำงาน	1. ภาวะการถูกคุกคามด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 3. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	๑. พัฒนาและส่งเสริมการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ๒. กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำเป็นฐานในการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ๓. สร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ภาคี และเครือข่ายภายนอก เพื่อระดมความร่วมมือในการคุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา และยกระดับคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕. พัฒนาระบบการเรียนรู้ในการสร้างสมดุลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖. สนับสนุนระบบการประเมินและการกำกับดูแลองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ๗. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินภารกิจร่วมกับภาคีและเครือข่าย

จุดแข็ง	ภัยคุกคาม	ทางเลือก
		๘. พัฒนาจิตสำนึก ความรู้ และความเข้าใจให้แก่ภาคประชาชนในการอนุรักษ์ ป่าไม้ และร่วมกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๙. พัฒนาความรู้ในการจัดการมลพิษและของเสีย รวมทั้งเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้ก่อมลพิษ ๑๐. ประยุกต์เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการควบคุมมลพิษ และการจัดการของเสีย ๑๑. ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและมุ่งเน้นสร้างความเป็นธรรม ๑๒. กำกับ ดูแล ติดตามและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีผลบังคับทั่วถึง เท่าเทียมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ ๑๓. ปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงงานเพื่อร่วมทุนกับภาคีเครือข่าย ๑๔. สนับสนุนระบบการประเมินและการกำกับดูแลองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ๑๕. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินการกิจร่วมกับภาคและเครือข่าย ๑๖. ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรให้เข้มแข็งและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการร่วมมือกันขับเคลื่อนภารกิจ

จุดอ่อน กับโอกาส (WO) มีทางเลือกดังต่อไปนี้ นำโอกาสไปลบจุดอ่อน/ปรับปรุงตนเอง

จุดอ่อน	โอกาส	ทางเลือก
๑. การเมืองในองค์กร/การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร	๑. มียุทธศาสตร์ นโยบายระดับประเทศ	๑. อนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรักษาสมดุลและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์กร	๒. ความก้าวหน้า การพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์และระบบสารสนเทศ	๒. พัฒนาและส่งเสริมการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
๓. ระบบ กระบวนการทำงานที่ไม่ทันสมัย	๓. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ กระตุ้นการทำงานให้กับหน่วยงาน	๓. พัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
ขาดความพร้อมและความเพียงพอของเทคโนโลยี อุปกรณ์	๔. มีกฎหมาย กฎระเบียบ พันธกรณี อนุสัญญา ทั้งภายในประเทศ	๔. กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำ เป็นฐานในการพัฒนาประเทศและ

จุดอ่อน	โอกาส	ทางเลือก
และเครื่องมือสนับสนุน ในการปฏิบัติงาน บุคลากรขาดแรงจูงใจ ในการทำงาน	และต่างประเทศ ๕. กระแสสังคมในการอนุรักษ์ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ๕. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มน้ำต้นทุน เพิ่ม ประสิทธิภาพการกระจายน้ำ บูรณาการน้ำผิวดิน ใต้ ดิน และกำหนดมาตรฐานพัฒนาระบบน้ำสะอาด ๖. พัฒนามาตรการและระบบบริหารจัดการพิบัติภัยอย่าง มีประสิทธิภาพ ๗. พัฒนาระบบการพยากรณ์ความเสี่ยงและเตือนภัย พิบัติล่วงหน้าในระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงกันหลายมิติให้ สามารถรองรับกับสภาพอากาศและโอกาสภัยพิบัติ ทางธรรมชาติที่รุนแรง ๘. สร้างเครือข่ายในการติดตาม และเฝ้าระวังภัยพิบัติ โดยความร่วมมือจากภาคประชาชนและเครือข่าย องค์กรที่เกี่ยวข้อง ๙. สร้างความตระหนักเตรียมพร้อมบรรเทาปัญหาและ รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคม ๑๐. เพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพัฒนา ความรู้ในการจัดมลพิษและของเสีย รวมทั้งเสริมสร้าง ความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้ก่อมลพิษ ๑๑. ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อ การแก้ไขและการป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม ๑๒. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและพัฒนาองค์ ความรู้ศักยภาพคนในทุกภาคส่วนพร้อมปรับปรุง พัฒนาและบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งระบบความ ร่วมมือกับต่างประเทศให้เหมาะสมและทันสมัย ๑๓. สร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ภาครัฐ และเครือข่าย ภายนอก เพื่อระดมความร่วมมือในการคุ้มครองและ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๔. สร้างจิตสำนึกสาธารณะให้แก่ประชาชนในการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูและร่วมกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ๑๕. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดูแล รักษา และยกระดับคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จุดอ่อน	โอกาส	ทางเลือก
		๑๖. พัฒนาระบบการเรียนรู้ในการสร้างสมดุลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๗. ปรับปรุงโครงสร้างกลไกการจัดการ และระเบียบปฏิบัติให้มีคุณภาพและความคล่องตัวในการดำเนินการ ๑๘. ปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงงานเพื่อร่วมทุนกับภาคีเครือข่ายในระดับ ๑๙. สนับสนุนระบบการประเมินและการกำกับดูแลองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ๒๐. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินการกิจร่วมกับภาคีและเครือข่าย ๒๑. เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เข้มแข็งและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการร่วมมือกันขับเคลื่อนภารกิจ ๒๒. พัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินการกิจให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร สร้างงานวิจัยและใช้ประโยชน์จากการวิจัยผ่านกระบวนการจัดการความรู้

จุดอ่อน กับภัยคุกคาม (WT) มีทางเลือกดังต่อไปนี้

ปิดจุดอ่อนเพื่อลดอุปสรรค/ลดความเสี่ยง/ หลีกเลี่ยง / หนี

จุดอ่อน	ภัยคุกคาม	ทางเลือก
๑. การเมืองในองค์กร/การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ๒. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์กร ๓. ระบบ/กระบวนการทำงานที่ไม่ทันสมัย ๔. ขาดความพร้อมและความเพียงพอของเทคโนโลยี อุปกรณ์ และเครื่องมือสนับสนุน	๑. ภาวะการถูกคุกคามด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๓. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	1. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มน้ำต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำ บูรณาการน้ำผิวดิน ใต้ดิน และกำหนดมาตรฐานพัฒนาระบบน้ำสะอาด 2. เพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพัฒนาความรู้ในการจัดการมลพิษและของเสีย รวมทั้งเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้ก่อมลพิษ 3. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4. ปรับปรุงโครงสร้างกลไกการจัดการ และระเบียบปฏิบัติให้มีคุณภาพและความคล่องตัวในการดำเนินการ 5. ปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงงานเพื่อร่วมทุนกับภาคี

จุดอ่อน	ภัยคุกคาม	ทางเลือก
ในการปฏิบัติงาน 5. บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน		เครือข่ายภาคี 6. สนับสนุนระบบการประเมินและการกำกับดูแลองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 7. พัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินการกิจร่วมกับภาคีและเครือข่าย 8. เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เข้มแข็งและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการร่วมมือกันขับเคลื่อนภารกิจ 9. พัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสนับสนุนการดำเนินการกิจให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร 10. สร้างงานวิจัยและใช้ประโยชน์จากการวิจัยผ่านกระบวนการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์

(๑) วิสัยทัศน์

คงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ดี สู่การเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทวิเคราะห์

จากสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยภายใต้การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายชุมชนเมือง ประกอบกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลกในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศทั้งในภาคเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และอื่นๆ มีผลให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพเสื่อมโทรม นอกจากนี้ผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลกที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบดูแล อนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท ได้แก่ ทรัพยากรที่ดิน สัตว์ป่า ป่าไม้ น้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อให้ประชากรของประเทศได้มีฐานทรัพยากรธรรมชาติไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดีได้ตลอดไป กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตอบสนองต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงกำหนดวิสัยทัศน์ **คงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่ดี สู่การเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน** เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

(๒) พันธกิจ

สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างคุณค่าที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการเสริมสร้างระบบและกลไกในการจัดการให้สามารถดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างมีพลังและสอดคล้อง

บทวิเคราะห์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการทบทวนพันธกิจของกระทรวงจากเดิม สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและบูรณาการเชิงรุก เป็น สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างคุณค่าที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการเสริมสร้างระบบและกลไกในการจัดการให้สามารถดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างมีพลังและสอดคล้อง เพื่อยืนยันให้เห็นภารกิจของกระทรวงในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการสร้างกลไกในการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับ ทุกภาคส่วนให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามอำนาจหน้าที่ บทบาท ภารกิจของแต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวง

(๓) อำนาจหน้าที่

บทวิเคราะห์

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขโดยพระราชกฤษฎีกา โอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป่าไม้ การสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรมดังกล่าว บัญญัติให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนราชการ ดังนี้

- (๑) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (๒) กรมควบคุมมลพิษ
- (๓) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- (๔) กรมทรัพยากรธรณี
- (๕) กรมทรัพยากรน้ำ
- (๖) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- (๗) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (๗/๑) กรมป่าไม้
- (๘) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- (๙) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยกลุ่มภารกิจ พ.ศ. ๒๕๔๕ และ(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๖ ให้จัดกลุ่มภารกิจในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น ๓ กลุ่มภารกิจ คือ

(ก) กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติ

๑. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
๒. กรมทรัพยากรธรณี
๓. กรมป่าไม้
๔. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(ข) กลุ่มภารกิจด้านทรัพยากรน้ำในแผ่นดิน

๑. กรมทรัพยากรน้ำ
๒. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

(ค) กลุ่มภารกิจด้านสิ่งแวดล้อม

๑. กรมควบคุมมลพิษ
๒. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(๔) ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สงวน อนุรักษ์ พื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. บริหารจัดการน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน
3. ส่งเสริม กำกับ ดูแลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรม และยั่งยืน
4. เสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการพิบัติภัย และระบบเตือนภัยทางธรรมชาติและสาธารณภัย
5. ดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและจัดการมลพิษ
6. พัฒนางองค์กร เครื่องมือกลไก องค์ความรู้ รวมทั้งจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทวิเคราะห์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทบทวนประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงโดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศและของโลกในปัจจุบัน ทำให้กระทรวงมีความจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมาย ๓ ประเด็นหลักคือ **ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทมีความอุดมสมบูรณ์** ได้แก่ ทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้และสัตว์ป่า น้ำทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง **สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และมีเครื่องมือกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** และได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามเป้าหมาย ๖ ยุทธศาสตร์ ให้ครอบคลุมทั้งการดูแล สงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท ให้มีสภาพความสมบูรณ์ การดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การควบคุมการจัดสรรและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาและสร้างกลไกต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๐ และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งเพื่อสนองตอบต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ตลอดจนสอดคล้องกับแผนและนโยบายระดับชาติที่ใช้ในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ รวมทั้งจะเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานในสังกัดกระทรวง การปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้

(๕) เป้าประสงค์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานไว้ ๙ เป้าประสงค์ ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทในพื้นที่เป้าหมายมีการอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
2. แหล่งน้ำต้นทุนได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
3. ประชาชนมีน้ำที่เพียงพอและเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์
4. ประชาชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
5. ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความปลอดภัย ลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน
6. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายได้รับการบริหารจัดการให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

7. ทุกภาคส่วนมีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
8. ทุกภาคส่วนมีเครื่องมือกลไก และองค์ความรู้สำหรับใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทวิเคราะห์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานในสังกัดร่วมกันกำหนดเป้าประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายหรือผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานจะได้ดำเนินการตามพันธกิจและอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คือ ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์ และได้รับการจัดสรรการใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงเป็นธรรมและยั่งยืน ตลอดจนมีเครื่องมือกลไก และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปใช้ภายใต้สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยภายใต้การดูแลของกระทรวงและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งแต่ละหน่วยงานจะกำหนดเป้าประสงค์ หรือเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนขึ้นโดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดพร้อมทั้งกำหนดกลยุทธ์แนวทางดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้เป้าประสงค์ยังได้ถูกกำหนดให้สอดคล้องและตอบสนองต่อเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ซึ่งเป็นแผนและนโยบายหลักที่ใช้ในการบริหารประเทศ ตลอดจนแผนอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องด้วย

(๖) กลยุทธ์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริม อนุรักษ์ ปันฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ
2. พัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
3. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มน้ำต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักและกระจายน้ำการจัดการน้ำผิวดินร่วมกับน้ำใต้ดิน
4. ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการพิบัติภัย ระบบการพยากรณ์ความเสี่ยงและเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
6. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการติดตาม เฝ้าระวัง และเตือนภัยพิบัติธรรมชาติ
7. พัฒนามาตรการเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทา และแก้ไขปัญหาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อม
8. เพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพัฒนาความรู้ในการจัดการมลพิษ รวมทั้งสร้างความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมแก่ผู้ก่อมลพิษ
9. วิจัยและพัฒนา รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

10. พัฒนางานวิจัย เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่
11. กำกับ ดูแล และติดตามการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
12. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึก และสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกภาคส่วน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ
13. พัฒนาศูนย์ เครื่องมือ และกลไกในการขับเคลื่อนภารกิจการบริหารจัดการอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
14. พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

บทวิเคราะห์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทบทวนกลยุทธ์ของกระทรวงเพื่อเป็นแนวทางวิธีการในการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกระทรวง พบว่ากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมี **จุดแข็ง** ซึ่งเป็นปัจจัยภายในภายในองค์กรที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ๑) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ๒) หน่วยงานมีศักยภาพ ความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภารกิจ และ ๓) มีเครือข่ายในการทำงาน และยังมี **โอกาส** อันเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นแนวทางที่สามารถช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของกระทรวงบรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ ๑) การมียุทธศาสตร์ และนโยบายระดับประเทศ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนซึ่งรัฐบาลและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญ ๒) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ และระบบสารสนเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสามารถช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานได้มากขึ้น ๓) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกระตุ้นการทำงานของหน่วยงาน ๔) การมีกฎหมาย กฎระเบียบ พ้นธรณี อนุสัญญา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในการควบคุมและกำกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ๕) กระแสสังคมในด้านการอนุรักษ์ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้กระทรวงและผู้เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความตื่นตัวและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังพบ **จุดอ่อน** ซึ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กรที่จะมีผลทำให้การปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพลดลง ได้แก่ ๑) ปัญหาการเมืองในองค์กร/การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ๒) การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์กร ๓) ระบบและกระบวนการทำงานที่ไม่ทันสมัย ๔) การขาดความพร้อมและความเพียงพอของเทคโนโลยี อุปกรณ์ และเครื่องมือสนับสนุนในการปฏิบัติงาน และ ๕) บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน และพบ **ภัยคุกคาม** ได้แก่ ๑) ภาวะการถูกคุกคามด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ ๓) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคทำให้การปฏิบัติงานของกระทรวงมีความยุ่งยากในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยหน่วยงานภายในสังกัดได้ร่วมกันปรับปรุงและกำหนดกลยุทธ์ขึ้นใหม่ โดยพิจารณานำจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค มาใช้ร่วมประกอบการกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้จุดแข็งและโอกาสมาสนับสนุนพัฒนาการทำงานและปิดหรือลดจุดอ่อนและภัยคุกคาม/อุปสรรค เพื่องานบรรลุตามเป้าหมายและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์เพื่อกำจัดหรือลดจุดอ่อนและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานด้วยวิธีการหรือแนวทางการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับพันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ซึ่งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงจะนำกลยุทธ์ในระดับกระทรวงนี้ไปดำเนินการกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยงานต่อไป